

203 . Tureni | Județ: Cluj | Punct: La Furci, Tumulul Mare | Anul: 2005

Anul: 2005

Cod RAN: 59773.01

Perioade: Preistorie, Antichitate, Evul Mediu

Epoci: Neolitic, Eneolitic, Epoca bronzului timpuriu, Epoca bronzului, Epoca romană timpurie, Evul Mediu

Categorii sit: Apărare (construcții defensive), Religios, ritual și funerar

Autori: Viorica Crișan, Zoia Maxim, Mihai Wittenberger

Instituții: Muzeul Național de Istorie a Transilvaniei, Cluj-Napoca, Muzeul Național de Istorie a Transilvaniei, Cluj-Napoca, Muzeul Național de Istorie a Transilvaniei, Cluj-Napoca

Raport

Scurtă prezentare a sitului:

- amplasare - la intersecția drumurilor Săndulești - Tureni - Micești (DJ 103 G și 107 L), în fața Carierei Săndulești, la 100 m de viitoarea Autostradă Transilvania pe Dealul Ghicenghe din Munții Petrindului, în apropierea pârâului Ghicenghe, Izvorul lui Alexandru Macedon și Valea Racilor (Turului).

- situri - Tumulul Mare din necropola tumulară de pe Dealul Ghicenghe (eneolitic final/început de epoca bronzului); turn de pază și semnalizare pentru drumul strategic roman Potaissa – Gilău; loc de spânzurătoare în evul mediu și mormântul unui spânzurat. CJ-I-m-A-07212.01; 03; 05; 07

- data descoperirii: periegheză 1984, Zoia Maxim, Gheorghe Lazarovici, Tudor Soroceanu, începerea săpăturilor de salvare și sistematice în 1986.

Dimensiunile tumulului cu manta de piatră sunt: 26 x 4 m. A fost cercetat până în prezent aproape integral cadranul I și parțial cadranul III. Au fost efectuate: prospecțiuni cu magnetometru cu protoni, cu raze Gamma și de rezistivitate electrică a solului, precum și analize pedologice pentru stratigrafia mantalei și a zonei adiacente. Prezintă un sistem de construcție în trepte, cu 2 ringuri și o platformă centrală, din pietre calcaroase. În cadranul I a fost cercetată o cameră mortuară, care din păcate a fost jefuită în antichitate. Tot în acest cadran a fost descoperit mormântul unui spânzurat din evul mediu. În zona de vârf a tumulului, în epoca romană a fost ridicat un turn de pază și semnalizare (vizibilitate perfectă spre castrul de la Potaissa, drumul imperial Potaissa-Napoca și drumul strategic ce lega castelele de la Turda și Gilău). Oase umane din tumul au fost trimise la datări cu C14 în Germania. Materialul arheologic a fost prelucrat, inventariat și parțial publicat.

Tumulul domină Cheile Turenilor, are vizibilitate perfectă, uneori peste 10 km, pietrele pentru manta au fost luate din imediate vecinătate - dealul pe care se află tumulul fiind calcaros, iar aproape de tumul sunt gropile din care s-au scos pietrele, iar alte roci (de culoare verzuie sunt din versantul sudic al Cheilor Tureni și de dincolo de Cariera din Săndulești (spre Cheile Turzii) unde aceste roci apar în afloriment. La cca. 800 m de Tumul, în punctul „Pe Chei” sunt urme de locuire eneolitice timpurii (cultura Tiszapolgár) și târzii (cultura Coțofeni). În Cheile Turenilor, pe o terasă denumită „Poderei” sunt locuiri: neolitice (aspectul Lumea Nouă), eneolitice (culturile Petrești, Tiszapolgár, Coțofeni), epoca bronzului (cultura Wietenberg), epoca fierului (Hallstatt, dacic), epoca romană, medieval (sec. VIII-XIV), epoca modernă (moară și vâltoare) și acum se vede vechiul drum de creastă ce venea dinspre Copăcenii. Sub Cariera din Săndulești sunt izvoare puternice care în epoca romană au fost captate și alimentau Orașul Potaissa, fiind descoperite conducte de mari dimensiuni.

Starea de conservare actuală este foarte bună, dar există intervenții antropice de sustragere a pietrelor plate (din treptele și ringurile tumulului). Având în vedere că tumulul se află în imediata apropiere de viitoarea Autostradă Transilvania și la intersecția drumurilor județene, există pericolul distrugerii totale sau parțiale!

Cel mai mare tumul cercetat din interiorul Arcului Carpat, unde s-a relevat, atât prin prospectări cât și prin săpături, existența unui sistem de construcție prestabilit, cu ringuri, platforme, trepte și blocuri de piatră verticale pentru delimitare. Singurul tumul cercetat interdisciplinar printr-un proiect pluridisciplinar cu UBB Cluj, ICB și ITIM. Importanța acestui sit este dat și prin faptul că este un punct de referință în cercetare tuturor perioadelor istorice din zonă.

Obiectivele cercetării: studierea sistemului de construcție a tumulului prin decopertarea cadranelor IV cu delimitarea construcției, a ringurilor și a platformei, precum și studierea posibilităților de conservare și restaurare pentru a fi introdus în circuitul turistic al zonei.

Tumulul cel mai mare din necropola formată din 8 tumuli, având diametrul de 26 m și o suprafață de cca. 4245 m². În anul 1985 a intrat într-un Proiect de cercetare și salvare ce viza Cheile Turenilor, precum și într-un Proiect româno-englez de cercetare a Munților Petrind. În acest context s-au desfășurat sub-proiectele de cercetare interdisciplinară: Prospectări arheometrice (magnetometru, raze gamma, rezistivitate, pedologice, sedimentologice); Paleofloră; Paleofaună; Climatologice; Geologice; Etnografice. Această primă etapă s-a finalizat cu o serie de lucrări publicate, un punct muzeal la Școală și un Simpozion Internațional, în 1988, unde s-a prezentat importanța studierii din toate punctele de vedere a microzonei Cheile Turenilor. După terminarea cercetării de salvare, zona Tumulului Mare a intrat în cercetare sistematică, în total fiind XII campanii până în 2005. Din cauze financiare, săpăturile se desfășoară „din când în când”, ceea ce dăunează cercetării. Având în vedere noile perspective a zonei se impune reluarea intensivă a cercetării interdisciplinare. În această campanie s-au efectuat lucrări de conservare a cadranelor I, III și s-a decopertat cadranul IV (480 m²) până la adâncimea de 0,30 m, unde apar primele pietre din sistemul de construcție. Sistem de carioaj folosit este în „tablă de șah” din 2 în 2 m: (AB... MB), făcând parte din sistemul general de carioaj al sitului. În marginea tumulului (c. BM, CM și DM) s-a săpat până la adâncimea de 0,50 m pentru a se delimita construcția (în această zonă, în cadranul III au fost foarte bine păstrate două rânduri de trepte din marginea tumulului. În partea superioară (c. BK, BL, CL) s-a evidențiat o platformă din pietre de mari dimensiuni, de la care porneau două „raze” (nervuri) din pietre aranjate, până în marginea construcției. La margine și pe mijloc se vede partea superioară a celor două ringuri (care au fost surprinse și de magnetometrul cu protoni). Materialul arheologic constă din așchii de hidrofan și fragmente ceramice Coțofeni, decorate cu incizii, tăieturi și împunsături succesive, acestea fiind în stratul de pământ de deasupra pietrelor. Materialul arheologic se găsește în Colecția de Preistorie a MNIT.

Obiectivele cercetărilor viitoare: săparea cadranelor IV paralel cu cadranul III pentru o cercetare de ansamblu al construcției cu ajutorul unui geolog și arhitect. Punerea în valoare prin conservare și restaurare a monumentului. Un proiect național de cercetare, restaurare și introducere în circuitul turistic. [Zoia Maxim]

Informații suplimentare online

[Raportul 3535 din cronica.cimec.ro](#)

[Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro](#)
